

На розпутті кобзар сидить
Та на кобзі грає;
Кругом хлопці та дівчата —
Як мак процвітає.
Грає кобзар, виспіває,
Вимовля словами,
Як москалі, орда, ляхи
Бились з козаками;
Як збиралась громадонька
В неділеньку вранці;
Як ховали козаченька
В зеленім байраці.
Грає кобзар, виспіває —
Аж лихо сміється...
«Була колись гетьманщина,
Та вже не вернеться.
Було колись — панували,
Та більше не будем!
Тії слави козацької
Повік не забудем!

Встає хмара з-за Лиману,
А другая з поля;
Зажурилась Україна —
Така її доля!
Зажурилась, заплакала,
Як мала дитина.
Ніхто її не рятує...
Козачество гине;
Гине слава, батьківщина;
Немає де дітись;
Виростають нехрещені
Козацькі діти;
Кохуються невінчані;
Без попа ховають;
Запродана жидам віра,
В церкву не пускають!
Як та галич поле криє,
Ляхи, уніати¹
Налітають,— нема кому
Порадоньки дати.
Обіззався Наливайко² —

Не стало Кравчини!
Обізвавсь козак Павлюга³ —
За нею полинув!
Обізвавсь Тарас Трясило
Гіркими сльозами:
«Бідна моя Україно,
Стоптана ляхами!»
Україно, Україно!
Серце моє, ненько!
Як згадаю твою долю,
Заплаче серденько!
Де поділось козачество,
Червоні жупани?
Де поділась доля-воля,
Бунчуки⁴, гетьмани?
Де поділися? Згоріло
А чи затопило
Сине море твої гори,
Високі могили?
Мовчать гори, грає море,
Могили сумують,
А над дітьми козацькими
Поганці панують.
Грай же, море, мовчїть, гори!
Гуляй, буйний, полем!
Плачте, діти козацькїї,—
Така ваша доля!
Обізвавсь Тарас Трясило
Віру рятовати,
Обізвався, орел сизий,
Та й дав ляхам знати!
Обізвався пан Трясило:
«А годі журиться!
А ходім лиш, пани-брати,
З поляками биться!»

Вже не три дні, не три ночі
Б'ється пан Трясило.
Од Лимана до Трубайла⁵
Трупом поле крилось.
Ізнемігся козаченько,
Тяжко зажурився,
А поганий Конецпольський
Дуже звеселився; Зібрав шляхту всю докупи

Та й ну частувати.
Зібрав Тарас козаченьків —
Поради прохати:
«Отамани товариші,
Брати мої, діти!
Дайте мені порадоньку,
Що будем робити?
Бенкетують вражі ляхи
Наше безголов'я».
«Нехай собі бенкетують,
Нехай на здоров'я!
Нехай, кляті, бенкетують,
Поки сонце зайде, А ніч-мати дасть пораду,—
Козак ляха знайде».

Лягло сонце за горою,
Зірки засіяли,
А козаки, як та хмара,
Ляхів обступали.
Як став місяць серед неба,
Ревнула гармата;
Прокинулись ляшки-панки —
Нікуди втікати!
Прокинулись ляшки-панки,
Та й не повставали:
Зійшло сонце — ляшки-панки
Покотом лежали.

Червоною гадюкою
Несе Альта⁶ вісти,
Щоб летіли круки з поля
Ляшків-панків їсти.
Налетіли чорні круки
Вельможних будити;
Зібралось козачество
Богу помолитись.
Закрякали чорні круки,
Виймаючи очі;
Заспівали козаченьки
Пісню тії ночі,—
Тії ночі кривавої,
Що славною стала

Тарасові, козачеству,
Ляхів що приспала.

Над річкою, в чистім полі,
Могила чорніє;
Де кров текла козацькая,
Трава зеленіє.
Сидить ворон на могилі
Та з голоду кряче...
Згада козак гетьманщину,
Згада та й заплаче!»
Умовк кобзар, сумуючи:
Щось руки не грають.
Кругом хлопці та дівчата
Слізоньки втирають.
Пішов кобзар по улиці —
З журби як заграє!
Кругом хлопці навприсядки,
А він вимовляє:
«Нехай буде отакечки!
Сидіть, діти, у запечку,
А я з журби та до шинку,
А там найду свою жінку,
Найду жінку, почастую,
З вороженьків покепкую».

[6 листопада 1838 С.-Петербурґ]

Тарасова ніч — ніч розгрому польсько-шляхетського війська під час селянсько-козацького повстання 1630 р., очоленого гетьманом нереєстрових запорозьких козаків Тарасом Федоровичем (якого називали ще Трясиллом). Вирішальний бій відбувся під Переяславом (тепер м. Переяслав-Хмельницький, Київської області) 25 травня 1630 р.

1. *Уніати* — тут: прибічники церковної унії — об'єднання православної церкви України й Білорусії з католицькою церквою, проголошене на церковному соборі у м. Бресті 1596 р.,

за яким українська і білоруська православні церкви були підпорядковані католицькій. Ініціатором унії був Ватикан, який активно підтримував загарбницьку політику польських феодалів щодо України й Білорусії. За допомогою унії католицьке духовенство сподівалось розірвати зв'язки українського й білоруського народів з братнім російським народом. Народно-визвольна війна 1648—1654 рр. і возз'єднання України з Росією привели до цілковитої ліквідації унії спочатку на Лівобережжі, а згодом, внаслідок тривалої боротьби, й на Правобережжі.

2. *Наливайко Северин* — керівник антифеодального селянсько-козацького повстання 1594—1596 рр. на Україні і в Білорусії проти гніту польських, литовських, українських і білоруських феодалів, брав участь у походах запорожців проти турків і кримських татар. Був виданий верхівкою козацької старшини полякам і страчений у Варшаві 1597 р. З ім'ям Наливайка пов'язано багато народних пісень і легенд.

3. *Павлюга* — Павло Михпович Бут, відомий більше під ім'ям Павлюка, гетьман нереєстрового запорозького козацтва, один із ватажків народного повстання 1637 р. на Україні проти польсько-шляхетського гноблення. Страчений у Варшаві 1638 р. У даному випадку неточність: Павлюк виступив після повстання під проводом Т. Федоровича.

4. *Бунчук* — булава з металевою кулькою на кінці і прикрасою — китицею з кінського волосу. Тут — ознака гетьманської влади.

5. *Трубайло* — Трубіж, річка, притока Дніпра, на якій стоїть м. Переяслав.

6. *Альта* — річка, притока Трубежа.